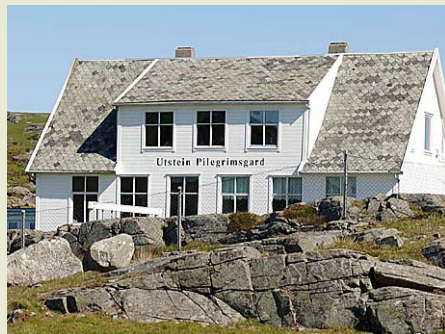

Selvstendig

■ Ni mennesker skal i år feire jul på Utstein pilegrimsgård – uten fjernsyn og gaver. Det er første gang pilegrimsgården har dette tilbudet. Vårt Land skrev mandag at pilegrimsgården lå under Utstein kloster, men det riktige er at pilegrimsgården drives selvstendig. Bygget ligger like ved Utstein kloster.

Vårt Land

Pilegrimsgården ligger en drøy kilometer fra Utstein kloster.

Julegudstjeneste med historisk sus

I Hamar arrangeres i år en julegudstjeneste i de gamle kirkeruinene i Hamardomen. I Mjøsbyen har det vært så stor pågang at ikke alle kirkegjengerne får plass. Derfor tok kirken kontakt med Hedmarksmuseet for å få til et alternativ, skriver NRK.

– Vi synes det er veldig leit å avvise folk som vil gå i kirka,

derfor gjorde vi i år en avtale med Hedmarksmuseet om å få arrangere en julegudstjeneste i Hamardomen for aller første gang, sier domprost **Ole Elias Holck**.

Han gleder seg til den første julegudstjenesten i Hamardomen.

– Det blir en stemningsfull gudstjeneste med himmelen

over oss og vennskap rundt oss, sier Holck.

I Hamardomen brenner også den evige flamme fra Fødselskirken i Betlehem.

– De som vil kan ta med seg lykter hjemmefra og få tent dem og ta med seg lyset hjem til festen, sier domprosten.

Vårt Land

På grunn av rå politikk synger hele Europa i dag «Glade Jul». Men var det egentlig en julesang?

Heidi Marie Lindekleiv, Salzburg, Østerrike

heidiml@vl.no

22 310 427

Mange har hørt legenden om hvordan ei mus spiste opp orgellet i kirken i Oberndorf, og sangen «Glade Jul» måtte bråkomponeres for gitar til julegudstjenesten i det Herrens år 1818.

Men hvorfor vi synger denne på 300 forskjellige språk i hele verden, er desto mer ukjent. Det handler ikke bare om at tekst og melodi er vakkert, men også om internasjonal politikk.

– Den ble ikke kjent som en julesang, men som en tirolsk folkevis. Motstanden mot Napoleon var helt essensiell for spredningen, sier Renate Ebeling-Winkler.

Hun er visepresident i Stille Nacht Gesellschaft, en egen forening som er lokalisert i Salzburg, og driver seriøs forskning på hvordan «Glade Jul» er eksportert til alle hjørner av verden.

Motstandskamp. Napoleon var en revolusjonshelt hjemme i Frankrike. Men da han med sin hær over Alpene dro, tirret han på seg lokalbefolkningen i Tirol. Tirol ble et lydrike under kongen av Bayern, og ble avspist med små ressurser på grunn av den store motstanden som tirolerne viste.

Datidens Von Trapp-familier het Rainer og Strasser. Dette var dyktige musikerfamilier, og de hørte til blant en rekke tirolerfamilier som ble tvunget til å reise ut av hjemdistriktet for å finne et nytt levebrød.

For mange bar ferden nordover i dagens Tyskland, hvor de solgte håndlagde produkter, eller opptredte med folkeviser.

– I områdene de kom til, og særlig i Sachsen, var folket og lederne meget negativt innstilt til Napoleon. Tirolerne var kjent for sin motstandskamp, og de ble symboler i kampen mot Napoleon og franskmennene, forteller Ebeling-Winkler.

En av sangene som familiene

Renate Ebeling-Winkler i Stille Nacht gesellschaft, med trykket av originalversjonen av «Stille Nacht», ført i pennen av komponisten selv.

Foto: Heidi Marie Lindekleiv

Rainer og Strasser hadde på repertoaret, var «Stille Nacht», og Rainer-familien skal første gang ha fremført den ved juletider i en lokal kirke i Zillertal i Tirol.

De tirolske familiene brukte ikke noter til «Stille Nacht». Men under en opptreden av Strasserfamilien på et hotell i Leipzig, skrev musiker A. R. Friese ned notene til «Fire ekte Tirolerviser».

Og tirolerisene slo an. De havnet etterhvert i flere sangbøker og salmebøker. Og det var først da at «Stille Nacht» ble adoptert som en julesang, men det var protestanter snarere enn katolikker som først omfavnet den.

Fattighus. Et viktig miljø som tok sangen i bruk, var fattighusene «Franckeschen Stiftung» i Halle og Johann Heinrich Wicherns «Rauhe Haus» i Hamburg. Wichern er den moderne diakoniens grunnlegger, og hans datter Caroline deltok i et meget prominent kormiljø i Hamburg. Deriblant i et pikekor ledet av komponisten Johannes Brahms.

– Caroline flyttet etterhvert til Manchester, og vi forsøker nå å finne ut hva hun har hatt å si for spredningen til England, sier Ebeling-Winkler.

Hun mener disse miljøene har

vært avgjørende for at sangen ble allemannseie.

– De førte til at det ikke bare de øvrige klassene, men de fattige arbeiderne og deres barn som lærte seg sangen, sier hun.

Misjonærer har tatt med sangen til fremmede kulturer. Imidlertid bragte Rainerfamilien selv sangen til Den nye verden. Den ble fremført på New Yorks Wall Street 1. juledag 1939.

– Det er typisk at emigrantene savnet hjemlandet, og tok denne «opprinnelige» musikken til seg. Med dem har også sangen kommet tilbake igjen til flere europeiske land, sier visepresidenten i Stille Nacht Gesellschaft.

Berlin lurte. Først på midten av 1850-tallet ble dette en slager også i Salzburg. Da kom en henvendelse fra Berlin. «Denne sangen er veldig populær hos oss. Er det en komposisjon av Johan Michael Haydn?», lød spørsmålet. Ingen visste hvor den stammet fra. Men tilfeldigvis var en av komponist Grubers yngste barn i guttekoret til benediktinerklosteret St. Peter. Han forteller til abbeden at det er faren som står bak.

Året er 1854. Gruber selv er fortsatt i live.

– Det meste vi vet om hvordan sangen ble til, vet vi fra Grubers egne beretninger. Men nøyaktig tidspunktet for udfrem-

«GLADE JUL»

Presten **Joseph Mohr** skrev teksten i 1816 i Mariapfarr. Melodien ble komponert av Franz X. Gruber to år senere.

Sangen ble først fremført 1. juledag 1818 i St. Nicholaskirken i Oberndorf i Østerrike. På originalspråket heter sangen «Stille nacht, heilige nacht».

Sangen skal finnes på 300 ulike språk og dialekter. Den norske teksten er skrevet av H.A. Brorson, med bidrag fra T. B. S. Ingemann.

MOHR & GRUBER

Salzburg var et selvstendig rike, ledet av erkebiskopen, frem til Napoleon inntok byen i 1803. Det betød enden på en lang æra av rikdom, kultur og selvstendighet. Den unge dyktige musikeren Joseph Mohr stammet fra en fattig familie, men hadde fått god hjelp av kirken til å utvikle seg som musiker.

Men da det ble dårlige tider for alle, ble Mohr tvunget til å ta en «skikkelig utdanning». Han forsvant ut av Salzburg til et prestekall i landsbyen Mariapfarr. Her skrev han i 1816 et dikt: «Stille Nacht».

Og da han senere havnet i Oberndorf, møter han Franz Xaver Gruber, som han ba sette toner til diktet. Dette skjedde julaften 1818.

førelsen vet vi ikke, sier Ebeling-Winkler.

– Mange tror det dreier seg om midnatt, siden julaftenmessen idag finner sted ved midnatt eller rett før midnatt. Men den gang var det forbud mot dette, for å unngå fyll og bråk etter gudstjenesten. Derfor er det trolig at gudstjenesten ble holdt juledag morgen, fortsetter hun.

Kardinalspørsmålet er selvsagt hvordan «Glade Jul» tok veien videre til Norge.

– Det vet vi foreløpig lite om. Men vi er veldig lystne på å finne det ut, sier Ebeling-Winkler.

Gå inn på **bibelsms.no** og gi bort en verdifull gave i **6 eller 12 mnd**

6 mnd: kr.250,- / 12 mnd: kr.500,-

10 % av overskuddet går til Strømmestiftelsen

